

Harmen Sluis wordt eigen baas

Vrij man en eigen baas te zijn, dat is het waar Harmen Sluis altijd naar gehunkerd heeft. Hij had aan Gerrit Singer geen slechten baas, waarlijk niet. Singer was goed voor zijn volk en hij betaalde een redelijk loon. Ze konden het ook best met elkaar vinden, de baas en de knecht. Allengs was Harmen opgeklommen van jongen tot vast arbeider en van arbeider tot voorman in het bedrijf. Harmen kon niet zeggen, dat het hem bij Singer niet beviel. Voor een anderen baas zou hij zijn plaats bij hem niet willen ruilen. Maar een eigen, bedrijf te hebben, zélf tuinder te zijn, daarnaar ging zijn verlangen uit. Als hij bollen plantte of aardappelen pootte, zei hij: dit moesten nu mijn eigen bollen zijn; als hij een schans bloemzaad om deed en het zaad uit de peulen dorschte, wenschte hij dat dit zijn eigen zaad zou zijn.

Hij verlangde er onmatig naar eigen land en een eigen spul te hebben, om niet meer onder een ander te staan, al was dat ook de beste baas, maar zélf baas te zijn. In zijn hart had hij dit ideaal al lang gekoesterd, reeds van zijn jongensjaren af, en het is allengs rijper en sterker geworden. En sinds Teet Groot zijn meisje is heeft hij er met haar over gesproken, en zij praatte met hem mee. „Ja. dat zou mooi wezen, als je zelf tuinder wezen kon en als je zelf land zou hebben. Als je baas werd, met knechten en een groote schuur...” Zoo hadden ze samen maar raak gefantaseerd en op het slot hadden ze allebei gelachen om hun luchtkasteelen: een bedrijf met knechten en een groote schuur en als woning een villa zeker. Dat kon er ook nog wel bij in de gedachten. Waar praten twee arme schrobbers over, die nog niet eens

duiten genoeg hebben om een arbeiders-huishoudentje op te zetten.

Tegen z'n baas heeft Harmen er nooit over durven beginnen. Wat verbeeldt zoo'n snotneus zich, had hij zich voorgesteld, dat Singer zeggen zou. Maar op een dag was hij zomaar, met Singer aan het praten geraakt. Ze hadden samen op een akker gewerkt en zaten daarna met z'n tweeën in de veldersboet te konkelen. Singer was in een spraakzame bui. „Hoe oud ben je nu, Harmen,” had hij gevraagd. „Drieëntwintig,” was Harmen's antwoord. „Op dien leeftijd ben ik voor mezelf begonnen,” zei Singer. „Ik wou ook voor mezelf beginnen,” liet Harmen zich ontglippen. Toen hij het gezegd had beet hij op z'n lippen en kreeg hij een kleur.

Maar Singer vatte het heelemaal niet gek op. „Als jij wat wilt, dan moet je het nu doen,” zei hij. „Het zal best met jou gaan. Je kent je vak en je kunt werken, 't zou zonde wezen als jij je heele leven knecht bleef. Maar... hoeveel heb je?” Hij schoof duim en wijsvinger over elkaar. „Vijfhonderd gulden,” zei Harm benepen, „maar dat was voor het huishouden bestemd.” Hij stond haastig op om uit den koffieketel een kommetje voor den baas in te schenken. Hij had geen geld, nu kon er niets van komen, zou Singer wel zeggen. Maar dat zei Singer niet. „Je kunt van mij een stuk land huren,” bood hij gulweg aan, „je kunt ook een voorschotje van me krijgen voor de aanschaffing van gereedschappen en pootgoed, als je tekort mocht komen.” Hij wachtte niet eens op antwoord. Het koffiedik uit zijn kommetje mikte hij naar buiten en daarna stond hij op om aan het werk te gaan. Harmen ging

ook aan het werk. maar zoals dien middag heeft het in zijn kop nog nooit gespookt.

's Avonds had hij geen tijd om te eten: nog met den laatsten hap in den mond, gooide hij zijn werkplunje uit en trok hij zijn opknappersgoed aan; toen sprong hij op de fiets en reed naar Teet. Hij overstelpte haar met zijn vreugde. Teetje echter deelde in die vreugde niet. Het had er veel van of zijn boodschap haar deed schrikken. „Hoe moet dat nu met ons trouwen?” vroeg zii, „als jij onze spaarduitjes in dat bedrijfje steekt, en hoe moet het na ons trouwen?” Als Harmen vaste knecht bij Singer bleef, wist zij wat ze elke week in handen kreeg. Het mocht dan niet veel zijn, vast was het wel; zij kon dus de tering naar de nering zetten. „Als je bouwer bent,” was haar bezwaar, „moet je maar afwachten wat je voor je aardappels, je bollen en je zaadjes maakt.” Teetje had maar liever vastigheid.

Dit was een koude douche over Harmen's opgetogenheid. Hoe was dat nu. Hadden zij dan niet heel vaak er samen over gepraat, hoe mooi het wezen zou, later, als zij getrouwd waren en hij z'n eigen baas was, en zij de bazin. Dat was haar ideaal toch immers ook!

Ja, ja, zoo was het. Maar dat was toen toekomstmuziek geweest, wel mooi om naar te luisteren en van te droomen als je samen aan den dijk zat op een zomeravond of in het kleine kamertje des Zondagsnachts. Nu zette hij haar er vlak voor. Nu ging het er niet om of het mooi of niet mooi was, maar of het kon.

Harmen was erg teleurgesteld. Of het kon? Of het kon? Daarover had hij weinig nagedacht. Hij meende dat het altijd kon. Maar als Teetje daar anders over dacht, als die hem niet vertrouwdde?

Toen heeft Teetje haar hand stijf op zijn mond gelegd. „Stil,” zei ze. „stil! Van niet vertrouwen is geen sprake. Maar ik durf niet.”

Dien dag was het mooie van het zelf tuinder zijn er voor Harmen af. Het was hem of een mooie vaas in gruzels viel op het oogenblik. dat hij hem grijpen wou. Hij bleef niet lang bij z'n meisje en zoo hard als hij naar haar toe gefietst was, zoo langzaam reed hij weer terug. Voor het eerst van zijn leven sliep hij slecht, en de volgende dagen liep hij Singer uit den weg. Hij schaamde zich om neen te moeten zeggen op het aanbod, en hij wilde dat ook niet. Hii wilde doortasten. Maar om dwars tegen Teetje in te gaan, dat werd al te gortig. En met Teetje breken? Neen, neen. dat nooit. Liever z'n levenlang met Teetje knecht dan baas zonder haar. Maar ondertusschen zat Harmen duchtig in de kneep. Het heeft niet lang geduurd. Teet's eigen vader heeft zijn dochter moed ingesproken. „Jullie moesten het maar doen,” zei hij. „Het moet raar loopen als een bouwer niet aan het loon van een knecht toekomt. En Harnen is een jongen met armen aan zijn lijf er met een helderen kop.” Toen haar vader durfde, durfde Teetje ook en ze heeft Harmen zelfs aangemoedigd. „Als we het doen, dan ook maar gauw, dan dadelijk maar. We kunnen dan vóór ons trouwen zien, hoe het gaat.”

En toen is Harmen zijn baas niet langer uit den weg geloopt. Hij zei: „Als u het zoo met me maken wil, dan graag baas.” En op een Zaterdag heeft hij voor het laatst zijn loon ontvangen van Gerrit Singer en tegelijk een paar dure briefjes: dat was het voorschot. De jonge tuinder heeft zich een oude schuit aangeschaft, een houten ding, waar de teer in den loop der jaren al dikker op gesmeerd is zoodat het hout er hobbelig van werd; er is een zeil bij met verscheiden ingezette lappen. Anders kijkt

Teet niet naar bouwersspullen om, een schuit is een schuit en een schraper is een schraper, er is niets te zien aan geen van beide. En naar zoo'n schuit als hij nu gekocht had, keek Harmen ook niet om. Hij had bij Singer nieuwe schuiten tot zijn beschikking, van ijzeren makelij, keurig in de verf, zwart met roode boorden en een groenen kop op het roer, schuiten met stevige motoren. Maar naar deze oude schuit zijn Teet en Harm wel tweemaal wezen kijken, nadat hij haar aan de stoep gemeerd had, en ze werden het er samen over eens: het was toch een bruikbare, een knappe, tenslotte vonden ze het zelfs een mooie schuit. En in het boetje achter het huis van vader Sluis hebben ze gekeken naar het gereedschap van Harmen: spaden en schoffels grepen en schoppen, een hoop manden en een klein baseuletje. Het was maar simpel landbouwersgereedschap. Maar Teetje keek er met voldoening naar. Ze liet haar vingers glijden over het blanke staal van een rooiersschopje en een schraper. Dit is eigen spul, dat ziet een mensch met andere oogen aan dan hetgeen aan vreemden hoort.

Het is nog schemerig als Harmen in zijn eigen schuit stapt om voor het eerst naar zijn eigen land te gaan, In de schuur heeft hij licht nodig gehad om zijn gereedschap voor den dag te halen. En onder de vaart naar het veld begint de dag amper te gloriën. Er is nog geen schuit in het veld. Wanneer Harm nog knecht bij Singer was geweest had hij misschien op het oogenblik nog op één oor gelegen. Maar vanmorgen kon hij niet langer slapen. Hij moest eruit. Want vandaag gaat hij naar eigen land om eigen grond te spitten.

Wanneer de zon als een bal van vuur boven den dijk in het oosten rijst, staat Harm op zijn akker en gaat zijn spade in den grond. Wanneer de schuit met het volk van Singer langs gaat, ligt voor

Harm's voeten reeds een brok gespitte grond. Zwart en vet., steken de opgeworpen kluiten af tegen het wintersch grijze land, Zijn oude makkers groeten hem. „Ben jij vannacht begonnen?” vragen zij, en Harmen lacht. „Jullie begint als de dag om is”, roept hij terug, en meteen drukt zijn voet den spitgreep weer in den grond en lichten zijn armen de losgestoken kluit. Het is zwaar werk, dit spitten. Toen Harmen nog bij Singer was deed hij alle anderen arbeid liever dan deze. Vandaag evenwel is het plezierig werk. Hij voelt geen moeheid in zijn armen en geen stramheid in zijn rug, en het zweet dat tappelings langs zijn gelaat loopt, wél, dat maakt je des te frisscher. Dit is immers, eigen werk op eigen grond. Hier zal hij aanstonds de aardappelen poten, die in "zijn schuurtje te spruiten liggen; hier zal hij erwten en boonen zaaien; hier zal hij dezen zomer oogsten. Het werk drijft Harmen voort. Ternauwernood gunt hij zich den tijd zijn boterhammen op te eten, De verre sirene heeft allang geroepen als hij nog aan den spitgreep staat, en vóór de tweede stoot het einde van den konkeltijd verkondigt staat hij alweer te spitten.

Zijn rug gaat op het lest toch pijn doen; hij kan zich moeilijk meer rechten; zijn armen worden gevoelloos van het zware werk. Hij strompelt bijna naar zijn schuit, wanneer hij eindelijk den greep heeft neergelegd, en hij heeft moeite het zeil op te zetten en den spriet in den strop te steken. Maar als hij bij het roer zit met den schoot losjes in de hand, dan speelt er een voldane glimlach om zijn schraal gezicht. Er is gewerkt vandaag; verscheiden roeden liggen omgespit. Harm gooit een zak om zijn schouders. Het is een mooie vroeg-voorjaarsdag geweest met volop zon, maar het oostenwindje is scherp, en in den avond neemt de koude toe. Je zoudt verkleumen aan het roer na al dat zweeten. Vanmorgen vroeg was Harm de

eerste in het veld; nu is hij de laatste, die naar het dorp vaart. Alle schuitjes zijn al weg. Het is leeg in den polder geworden. Vroeger vond Harmen het onprettig om laat thuis te komen. Vandaag niet. Hij is immers feitelijk den heelen dag thuis geweest. Op eigen grond. Daar werk je waarlijk voor je plezier.

Stijf en stram komt hij in de kamer. Zijn moeder pruttelt: „Wat ben je laat!" En als ze de donkere plek op zijn werkkieel ziet, dan volgt daarachter: „Je bent nat van zweet, m'n jongen."

Harmen lacht erom. ..Het is goed, moeder. Van de week kom ik klaar met spitten en volgende week gaan de aardappelen in den grond." En dan heeft hij geen tijd meer om te praten. Een diep bord vol grauwe erwten staat voor hem opgescheept. Sissend glijdt het heete vet er over. Harmen eet gretig capucijners met spek. En als dit eerste bord leeg is, gaat een tweede even vlot naar binnen. Dan eet hij ook nog graag een bord stevige meelkost. En daarna strijkt hij voldaan zijn hand over zijn buik. Ziezoo, nu voelt hij grond. „Moeder," zegt .hij, terwijl hij z'n mond afveegt, „moeder, wat is het toch waard als je vrij man bent en je werkt op eigen grond". Zij lacht gelukkig naar haar zoon.